

Účelem této práce bylo vzbudit pozornost o řešení aktuální naléhavé problematiky vysoce nebezpečné hospodářské kriminality. Snaha o ucelené zpracování je poplatná nedostatku pramenů v tomto smyslu. Jedná se o velice složité řešení vyžadující zdokonalení právní úpravy celé hospodářské činnosti, trestně právní normy jsou zde subsidiární.

Zcela se ztotožňuji se závěrem analýzy výzkumu hospodářské kriminality provedené IKSP v tom smyslu, že základním nedostatkem je nedostatečná funkce samočinných očištných regulátorů tržní ekonomiky, z čehož plyne snaha „řídít“ ekonomiku právem a snaha podchytit pokud možno exaktně trestnou činnost na tomto poli. Platí, že čím detailnější bude trestná činnost popsána, tím snáze se naleznou skulinky, jak znějí zákona obejít. Legislativní snaha v tomto směru je kontraproduktivní a neustálé poukazování na nedostatečnou legislativu je alibistické.

Kritické poznámky k jednotlivým zák. ustanovením trestního kodexu nejsou míněny jako odsuzující. Domnívám se, že v podstatě naše právní úprava praxi vyhovuje, a to mezinárodním závazkům. Při rekonstrukci jistě dojde k modernizaci a zlepšení celkové formulace. Systematické uspořádání bude jistě rovněž vhodněji upraveno, než je tomu dosud.

Základním problémem je málo účinná právní úprava souvisejících ekonomických, správních a občanskoprávních norem, které se stále mění. Nároky na pracovníky orgánů činných v trestním řízení jsou vysoké. V publikované zprávě z Výzkumu ekonomické kriminality se v závěru uvádí, že při analýze stíhaných případů se ukázalo, jak významná je úloha soudních znalců, kteří ve složitějších případech podstatným způsobem ovlivňují i právní kvalifikaci a celkové posuzování trestní činnosti. „V určitém smyslu se orgány činné v trestním řízení se stávají rukojmím znalců a jejich rozhodování se

posouvá do formální roviny“ – takový názor nelze přijmout, podstatně kazí dobrou pověst naší trestní justice.

Je sice pravda, že formálních požadavků je někdy přespříliš, takže jejich striktní respektování spíše zdržuje než prospívá rychlosti a účinnosti trestního řízení, ale dokazování, které podle novely trestního řádu je základem řízení a spravedlivého procesu, se provádí důkladně a znalecký posudek je považován zásadně pouze jako jeden z důkazních prostředků, který musí být ostatními důkazy potvrzen nebo vyvrácen. Mediální prostředky ve své neobjektivní kritice často takové kritické úvahy využívají, poukazují na „chudozubost trestní justice, „nevymahatelnost práva“ atp.

Základním nedostatkem v této oblasti je nedostatečné právní vědomí, kterého často využívá tzv. kriminální podhoubí, které se přizívuje na pachatelích ekonomické trestné činnosti. Jsou to nejrůznější poradci a zprostředkovatelé služeb právních, ekonomických, finančních atp., kteří ulehčují nelegální ekonomické procesy za úhradu nebo provizi. Veškerá činnost zpravidla probíhá bez dokladů, porušování platných norem je považováno za přípustné v rámci přátelské služby při využívání nedostatečných vnitřních kontrolních mechanismů. Citovaná zpráva IKSP hovoří o běžném poznatku, že zejména u bank se jeví snaha vyhnout se trestnímu stíhání vlastních zaměstnanců a řešit problém interní cestou při zachování dobré pověsti. Nejrůznější „poradci a zprostředkovatelé“ pak všech slabostí kontrolního systému maximálně využívají a zůstávají nepotrestáni.

Vysoká latentnost, přes veškerá zákonná ustanovení o oznamovací povinnosti a účinné lítosti, vycházející z toho, že okolí pachatele na podezřelé aktivity, porušování norem, vyplývající často z nedostatečné finanční situace, nereaguje a umožňuje tak rozvinutí trestné činnosti. K tomu přispívá naprostý nezájem a lhostejnost okolí, jakož i nenapravitelná důvěřivost obětí nebo uplatňování působivé reklamy. Zjištěné škody páchané touto trestnou činností jsou značné a náhrada zpravidla nenávratná. Naprosto však chybí jakákoliv

právní ochrana tzv. druhotně nebo nepřímo poškozených, jako jsou zaměstnanci, za něž nebylo odvedeno pojistné, zaměstnanci, kteří neobdrželi mzdu při falešných bankrotech a převodech finančního kapitálu, střídalové a členové různých fondů, kteří ztratili své vklady a podíly v důvěře vyšších zhodnocení atp. Jak bylo uvedeno, v německém trestním je na jejich ochranu výslovně pamatováno nejen v speciálních předpisech, ale i v samostatném trestním zákoníku.